

Василъ Евстатиевъ Априловъ.

У в о д ъ.

Докато Д-ръ Петъръ Беронъ е възвестителтъ, идеологтъ на новобългарската просвѣта, Априловъ е нейниятъ най-мощенъ двигателъ презъ първата половина на XIX вѣкъ. Той е централната личностъ, фокусътъ, въ който се събиратъ и отъ който изхождатъ почти всички по-крупни начинания въ областта на учебното дѣло презъ епохата на нашето възраждане.

Ако въ ржцетъ на Априлова не бѣ попадналъ въ 1831 г. по една случайностъ първиятъ томъ отъ книгата на Венелина „Нѣкогашнитъ и сегашнитъ българи“, България нѣмаше да има въ неговото лице своя великъ будителъ, българската наука и книжнина — своя пръвъ филологъ, теоретикъ и защитникъ на сегашния ни книжовенъ езикъ, своя пръвъ етнографъ, а заедно съ това българското училище нѣмаше да се сдобие тъй навременно съ оня разсадникъ на просвѣта и посвѣтни дейци, какъвто представя Габровското училище, изиграло грамадна роля въ образователното дѣло на българското племе. Единъ забравилъ народността си български синъ, — роденъ въ Габрово на 21 юлий 1789 г., — цѣли 42 години глухъ за стоноветъ на Балкана и за тжжния напѣвъ на Янтра, срамуващъ се до месецъ мартъ на споменатата 1831 г., както мнозина свои съотечественици, да се нарича българинъ, се връща подъ влиянието на книгата на Венелина въ лоното на своя народъ и се стреми всѣкакъ да запознае съ неговото минало и настояще руския народъ и европейския свѣтъ. Търсилъ въ топлия климатъ на Цариградъ лѣкъ за болнитъ си гърди и не намѣрилъ такъвъ, едва-що завърналъ се въ Одеса, той намира лѣкъ за душата си въ пламеннитъ слова на карпатския малорусинъ, българофила Юрий Ивановичъ Венелинъ. Българската история на последния, въ която се рисува славното минало на славянското племе българи, извършва превратъ у елиномана Априловъ, който, следъ като бѣ платилъ данъ на европейския